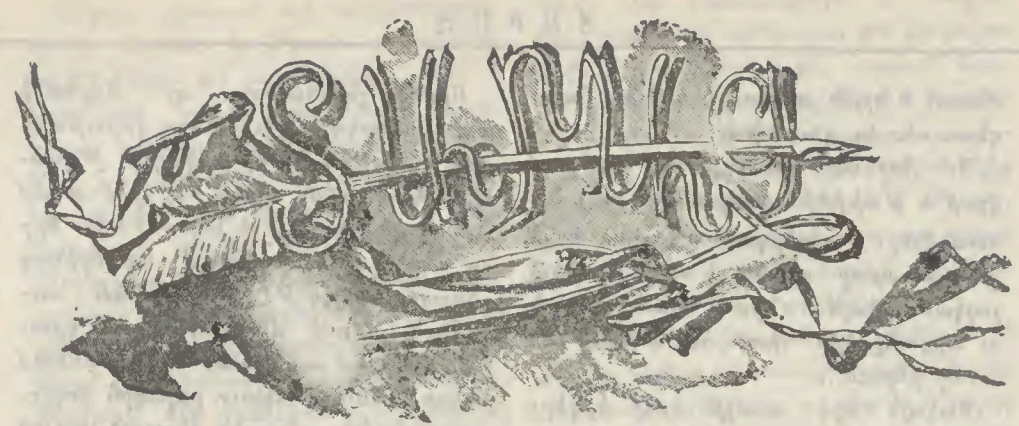

ԽՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՒ ԽՐԱԳՐԱՆՈՒՄԸ
ՔՐԻՍՏՈՍ, ՕՂԻԿՈՍԿԱՅԵԱ ՎՈՂ. Խ.
№ 31—33 (Հինգերորդական նահանգա-
կան դատարանի և Օլգինսկի ին-
ստիտուտի հանդէպ), բաց է ա-
մեն օր (բացի կիրակի և տօն օրե-
րից), առ. 11 ժ. մինչև 1 ը կէս
օրից յետոյ:
ՏԵԼԵՖՈՆ Ն° 282.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԸՆԴՈՒՆ-
ւում են ամեն լիցւով, մը չորրոր-
դական սորը **Տարազի**, առաջին
երես 40 կող. վերջին երես 25 կ.
մանրատառ (պնխո): Կրկնող
լայտարարութիւններն առանձին
համաձայնութեամբ: ԲԱԺԻՆՈՐԳԱ-
ԳԻՆԸ՝ տարին 6 ր. (արտասահմ. 10 ր.
ամիսը՝ 50 կ. առանձին Ն°-ը 20 կ.
ՀԱՅՏԵՆ՝ ТИФЛИСЬ, ред. ТАРАЗЪ.
Caucase. Redaction du Journal
TARAZ. Tiflis.

Գ Ե Ղ Ա Ր Ա Ե Ս Տ Ա Կ Ա Ն, գ Ր Ա Կ Ա Ն, գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն, ք Ա Ն Ա Ղ Ա Տ Ա Կ Ա Ն

պատկերազարդ շաքաթաթերթ. լոյս է տեսնում շաքաթը մի անգամ կիրակի օրերը:

№ 20 կիրակի, յունիսի 8 Տասնհարսերորդ տարի 1903

Շարունակում է Ա Ղ Բ Ի Ն Ր պատկերազարդ ամսագրի և Տ Ա Ր Ա Ձ շաքաթաթերթի 1903 թ. ըստանորդազրուծիւնը

Մ Ո Ձ Ա Ի Ք

(Լեւոյ)

Ի յաւ իմ փորձաթիւ ընթերցողներին
պէտք է ծանուցանեմ նոցա, թէ ստիպ-
ւած եմ երկար ժամանակով լռել, որով-
հետեւ մոռցել եմ ուսումնասիրել Լէօն
ներդրաբանութեան երկրորդ հատորը
(առաջին իրան փեշքաշ), իսկ աշխատեմ
երրորդը, և ֆրանսիական հոգեբանի
Վամուլ և ամբիւրս:

ձե է, ա լ'Արձազանգ: Բայց «Արձա-
զանգ»-ի հումորը ոչ միայն «կարճ և
սուր» էր, այլ և թարմ ու դալար, և
ոչ թէ մուրացած ընդօրինակութիւն,
ինչպէս առաջիկայ դէպքում է, ուր որ
ազը անհամայն է:
Ինչ և իցէ. եթէ այնու ամենայնիւ, ա-
ռանց հանաքի, նա ուզե՞նայ իւր սպառ-
նալիքն ի կատար ածել, խնդրում եմ,
որ խնայէ իմ մտքիկը:
Արդ մտքիկի մէջ գրած է Սեդրակ և
ոչ թէ Սեդրակ:

ՄԵՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐՔԵՐԻԾ
«Բանաստեղծութիւններ», Ն. Զօրեանի, 1903 թ.
Վերջին ժամանակներս մեր դժբախտ
գրականութիւնն այնքան է ողորակել ցան-
ցառամիտ ինքնակոչ պոետների զաւան-
ցանք — բանաստեղծութիւններով, որ
մարդ միշտ մի կանխակալ թերահաւա-
տութեամբ է ձեռք առնում այն զբոսիկ-
ները, որոնց երեսին մեծ տառերով
տպւած է լինում «Բանաստեղծութիւն-
ներ» վերնագիրը:
Բանում էր այդ զբոսիկները. հարստա-
հարկով ձեռք առնելու և գերբնական ոյժ
գործ դնելով ձեռք համբերութեան վրայ,
կարդում էր սկզբից մինչև վերջը և վայր
ձգում դարձեալ հիտաթափած, անսնե-
լով, թէ ինչպէս թեթեամիտ մարդիկ
հրապարակ են նետում իրանց անձը
երգերու, իրանց գլուխ լալու, իրանց
շնչին դարդերն իրրի համաշխարհային

վիշտ ներկայացնելու... Իդուր էր որոնում
զրանց երգերի մէջ բարձր գաղափար,
համակրելի տիեզերացի կամ գոնէ սու-
հուն ոճ, գեղեցիկ լեզու. ոչ, ոչինչ չէր
գտնում նրանց մէջ բացի կցկուր հե-
ծածանքներից, անմիտ բառակոյտներից,
անտեղի բացականչութիւններից ու բազ-
մակէտներից: Գիտարեւտը բոլորովին
բացակայում է նրանց մէջ թէ ներքին
կողմից և թէ նոյն իսկ արտաքինում:
Ոլիմպոսի անձնուրայ պաշտօնեաներից
շատերն մէջ բանաստեղծական աւիւն
այն աստիճան վաղաժամ բորբոքում է
հասնում, որ նրանք էլ չըստպանով
կենքի մէջ մտնել, չտապում են դեռ
աշակերտական նստարանից «անգուստ
կարօսով» իրանց սիրուհիների «կրճիկ
սեղմել» և «մերհել նաւնք քովի գր-
կուն» այս, դեռ աշակերտական նստա-
րանից... Սա որքան և ցատկի, բայց և
յաճախ կրկնող երեւոյթ է, որն սպառ-
նում է համաճարակի տեսք ընդունել...

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Վ Ա Ն

Փորձ «Եստիքեան Հայ Լուսաւորչական Եկեղեցական
գոյներ ինքնուրոյն»))

(Մ. Երարկեանի ռեֆերատը 1903 թ. 24-ին կարդացած
կողմ. իրաւաբան. ընկ. նիստում)

Օտարացման կարգը յայտնի է 1), իսկ նոյն իսկ
օտարացումը կարող է վերաբերել ամեն կերպ ունեւի-
քի, ուրիմն և Հայ-Լուսաւորչական եկեղեցու ունեւի-
քին:

Օտարացումն ստացւածքի համար նշանակւած
վարձատրութիւնը գնում է Հայ-Լուսաւորչական եկե-
ղեցու օգտին:

Ստացւածքի ստիպողական օտարացման ժամանակ,
թէ նա տէրութեան իրական և անյետաձգելի պիտոյրի
համար է, ինչպէս է. դիւրեւական ամբողջութեան, եր-
կաթէ ճանապարհի համար և այլն, երաշխաւորութիւնը
պարունակում է նրա մէջ, որ իւրաքանչիւր անգամին
ստացւածքը կարելի է օտարացնել միայն Բարձրագոյն
իշխանութեան հրամանով:

Մի այլ տեսակ ստացւածքի ստիպողական գրաւ-
ման՝ ընդունում է կոնֆիսկացիան, որպէս արքունիքին
յանձնելը, անփականատիրոջ ստացւածքը, որ և է նշանա-
ւոր չարագործութեան պատճառով:

Այս ձեռն առհասարակ գործադրելի է իրաւասական
անհատների վերաբերմամբ և ուրեմն — եկեղեցու: Ստիպող-
ղապէս գրաւումը թող է տրոււմ նոյնպէս ուղղող ա-
ռուների փորձի և նոյնը ճահիճներ չորացնելու և այլ
կարեւորութիւնների համար:

Պարտաւորութիւններ ընդունելու իրաւասական աս-
պարեզի մէջ Հայ-Լուսաւորչական եկեղեցու իրաւունք-
ները մի փոքր ընդարձակ են: Մի ամբողջ կարգ իրա-
ւասական յարաբերութիւնների, ինչպէս են՝ կաշք վար-
ձելու, կապալի, բեռ տեղափոխելու և ապահովացման
պայմանագրութիւններ կազմելու քաղաքական օրէնքնե-
րով կարող է պատկանել և եկեղեցուն, քրպէս իրաւա-
տական անհատին: Բայց ամեն կերպ պայմանագրու-
թիւններ կազմելու մէջ եկեղեցին չէ կարող այս կամ
այն պայմանաւորող կողմի տեղը բռնել: Օրինակ. կաշք
վարձելու պայմանաւորութեան մէջ եկեղեցին կարող է լի-
նել թէ գրական և թէ կրաւորական վարձը պայմանա-
ւորելու անհատ, բայց նոյնը չէ կարելի ասել կապալա-
ւորութեան, պիտոյրների տարու, ապահովագրութեան և
բեռնակրութեան մասին:

Այգալիսի պայմանները մոռնում են եկեղեցու գոր-
ծօնների գործաւնեւութեան չրջանի մէջ, բայց սա անց ըն-
դունելու իր վրայ կապալաւոր, պիտոյրների հասցնելու,
բեռնակրութեան, ապահովագրութեան պարտաւորու-
թիւններ:

Այս կողմից եկեղեցու գործաւնեւութիւններին սահ-
ման դնելը այն մտքով, որ նա կարող է պայմանաւոր-
ւող կողմերից միայն մէկ կողմը բռնել՝ գործաւնեւելի է
և գրաւել պայմանաւորութեան վերաբերմամբ, այսպէս
եկեղեցին կարող է՝ գրաւ բնդունել, այդ ուղղակի նա-
խատեսւած է կանոնադրութեան 1224 յօդւածով: Այդ

յօդւածի համաձայն, եկեղեցին կարող է իր գրամա-
գրութիւններ տակաւուր տալ մասնաւոր մարդկանց — այդ
կերպ հաստատած գումարը պէտք է ապահովւած լինի
հաստատուն գրաւականով և «թեմական իշխանութեան
պատասխանատուութիւնով»: Բայց դրան հակառակ,
եկեղեցական ստացւածքը գրաւ դնելը՝ հազիւ թոյլատրելի
է. դրաւ դնելու տակ թաքնւած է պատահականութիւն՝ կաշքը
կարցնելու, որ եկեղեցիների վերաբերմամբ օրէնքը չէ
թոյլատրում: Ինչ վերաբերում է ստացւածք դնելու և վա-
ճառելու պայմանագրին, այդ կողմից անշարժ կաշք դնե-
լու վերաբերմամբ եկեղեցին պէտք է հետեւի կայք ձեռք
բերելու մասին մասնաւոր օրինադրութեան, որ մինչ
ցոյց ենք տալ վերին կանոնադրութեան 1214-դ յօդ-
ւածը քննելու:

Իսկ շարժական ստացւածք ձեռք բերելը մոռնում
է նոյնպէս եկեղեցու իրաւանց չրջանի մէջ:

Այլապէս է ձեւակերպւած ստացւածքներ փոխանա-
կելու պայմանը: Եկեղեցու համար անշարժ կոյրի փո-
խանակութիւնը չէ կարող փոխանակութեան առար-
կայ լինել: Իւրաքանչիւր փոխանակութեան տակ հա-
կացւում է ստացւածքի օտարացումը, և X հատ. 1 մասի
գօրծութիւնով արգելւում է 1) անշարժ կաշք փոխանա-
կութիւնը:

Բացառութիւնները քիչ են — այդ՝ դիւզափանե-
րին, արարձաններին, քաղաքներին և այլն, հողաբաժին
տալը, ընդհանրապէս շարժական ունեւիքի փոխանա-
կութիւնը չէ արգելւած:

Պարտաւորական յարաբերութիւնների շարժում
պէտք է լինել և հաւատարմութիւնը տալը:

*) Տես Տարազ № 19:
1) 575—608 ժ. X Կ. Свода закон.

1) 1374—1378 ժ. ժ. X, Կ. 1-й:

ձիւշտ է, մարդիկ զորոյ լինելուց առաջ ձգտում են բանաստեղծ լինել, և ամեն մէկը գրիչը ձեռք առնելուն պէս իր ոյժերը նախ Ապալլոնի քնարի վրայ է փորձում, բայց չէ որ պէտք է նրանք համեստութիւն էլ ունենան իրանց մանկական «փորձերի» նէյնիմներով ընթերցողներին անորոշակի չընկալանալով իր միայն անպէտք գրքոյկներով շրջանաբերունել... Այո, մարդիկ անպատկառ պէտք է այդ համեստութիւնն ունենան...

Վերոյիշեալ տխուր խորհրդածութիւններն անելու առիթ տեղ մեզ հէնց այս օրերս լոյս տեսած մի գրքոյկ, որի վերնագիրն է «Բանաստեղծութիւններ», հեղինակի անունը—Ն. Զօրեան: Գրքոյկը բաղկացած է 34 երեսից, մաքուր թուղթ ունի և զինք 10 կողմէկ—թանգ չէ:

Հեղինակը երկու խիստ քննադատութիւնից ազատելու համար փակագծի մէջ դրել է «Փորձեր» խօսքը, որով անշուշտ ուղում է ասել, թէ շատ խստապահանջ չըպէտք է լինել: Մենք այդպէս էլ կը վերաբերուինք, եթէ հարցը լինէր միայն մի Զօրեանի մասին, բայց որովհետեւ այս վերջինը մեզ ներկայանում է ինչպէս մէկը շատերից, որոնք շատ կամ քիչ տարբերութեամբ հէնց միևնոյն պակասութիւններով են օժտւած, ուստի մենք կաշխատենք մի քիչ ընդարձակ կանգ առնել այս «Բանաստեղծութիւններ»-ը (!) վրայ:

Դրանցից տուածին երեքը դեռ մի կերպ կարգացում են: Այդ երեքերում նա նախ յայտնում է, որ մանկութիւնից նետուելով թշուառ կեանքի մէջ ուսել է լալ ու հաւաքել և միևնոյն ժամանակ վարժել է իր նմանի արցունք արբել... Ապա նա կը վիշտը փարատելու համար երգ է աղերսում մուսայից... Իսկ դրանից յետոյ անմիջապէս օգեկողութիւնից կրակ կտրած՝ նա իր ընկերին քաջ է տալիս դէպի այն աշխարհը, որտեղ իդէալներ երբեք չեն

ծնւում և նրան տանում է այնտեղ բարեգեղութեւ սեռ եւ գաղափար:

Գ. Զօրեան վճռել է իր երգերում վշտի և թախիծի արտայայտիչ լինել. նա ստանձնել է ողորդողի պաշտօն, բայց դժբախտաբար դարձել է մի ծիծաղելի լալկան միայն... Նրա հառաչանքներն ու արցունքները միայն հեղեղութիւն են առաջ բերում...

Սակայն այդ առաջին երեք երգերը կարելի է ասել լաւագոյններից են: Դրանցից յետոյ իսկոյն գալիս են նրա «Յնորհք» ու «Երազը», որոնք իսկապէս ցնորարանութիւններ են: Արժէր այդ երկու երգերն էլ ամբողջապէս առաջ բերել, որոնք պարզ ցոյց կըտային թէ ինչ քամիներ են պտտում նրանց հեղինակի խղճուկ դանդում, բայց բաւականանալ միայն առաջինով, քանի որ սա աւելի կարճ է և քիչ տեղ կըբռնէ (6 եր):

Յնորհք:

«Որպէս մի առօրէ, ազաա ու հպարտ վեհ
Երեւոյն, ամպերի հեղա կատարից ես երգ
Եմ հնչում, «Քնած աշխարհին օրօր եմ կարգում, ան-
դճրը, մեղմագին
«Եւ մարդիկ դեռ չափած աչքերով փառքիս
նախանձում:

«Ու դիմում վերեւ ծերունի Ոստած նստած
աթոռին, «Աշխարհ է դիտում, խորիտ հայեացքով,
նայում ու ժպտում
«Հեռեւորները շրջան բոլորած, հեղիկ
խմբովին, «Երգեր են հիւսում, աղօլ սրտազին, հոգին
ներբում:

«Նայում եմ ներքի, գերի աշխարհին, հեռու
շատ հեռու, «Ուսն ինչ լոկի, գլուխ խոնարհած, ինձ է
ողջունում, «Եւ դե մարդկեանց քունն է վրդովում
նոքա սրտաբուլ
«Հեղ աղօթքներով իմ վսեմ գահին ջերմ
երկրպագում:
1901, 9-ին օգոս. Շուշի:

Արժէր շնորհատրել պ. Զօրեանի այդ գահակալութիւնը, որը դժբախտաբար նապոլէօն մեծի երկրորդ թագաւորութեան նման միայն 100 օր է տևում և ընկնում է նոյն թիւի նոյնմ. 19-ին, երբ նա տեսնում է մի խիստ տարօրինակ «երազ», որպէս թէ ազատութեան արձակուրդի կուում վիրաւոր ընկած դրութեան մէջ նա օգեւորւած ձեռք է առնում քնարը և հնչում սխուր լալագին երգեր, որոնց ձայնից մարդիկ հիացած յաւած աչքերով, ովսանցանքով պսակում են (?) պ. Զօրեանին և (սեղէք, խեղէք) ծնկաչոգ ջերմ աղօթքներով նրա հղացքների ծայրերն են պագում, իսկ ինքն էլ (ո՛, անբարտառանութիւն) հպարտ խորիտ հայեացքով նայում է հոգա և զաղցնի հեռւում: Մինչև իսկ ծաղիկները հիացում են նրա վրայ, իսկ աստղերն արդէն այնքան են նախանձում նրան, որ քափում են գետնի, դուցէ պ. բանաստեղծի ոտքերի առաջ: Բայց (անգործ ճակատագիր), ով է տեսել վարդն առանց փուշի և ահա պ. Զօրեանի հրճանքն էլ թունաւորում է, որովհետեւ մի շարժման փերի համարձակում է արհամարհանով նրա փառքը ծաղիկ և նա այդ բանը տեսնելով, իհարկէ, այնքան է վշտանում որ գաղցնի արհաւիրում է (թէ և յետոյ Գուտտենբերգի հանձարեղ գլուխ միջոցով իր այդ խորին գաղտնիքը յայտնի է դարձնում ամբողջ աշխարհին):

Դեկտեմբերի և յունւարի ցրտերն անգամ չեն կարողանում սառցնել պօտի տաքացած գլուխը և նա այդ ժամանակ էլ շարունակում է մնալ նոյն բոլորըւած աննորմալ դրութեան մէջ: Ահա հէնց այդ ցուրտ եղանակներին էլ նա պարզում է իր անսասան դժուր կուլ յայտարարելով ամբողջ տիեզերքի դէմ: Ապա նա նորից շարունակում է իր ընդհատած ճանապարհորդութիւնը դէպի երկինք, բռնում է դէպի վեր—դէպ անմահութեան տա-

նար, այնտեղ կորչելու համար և վերջապէս այն դրութեան է հասնում, որ նրա խեղճ նաճը կարծում է, թէ աշխարհահռչակ բալէն խենթացել (ճիշտ խենթ—ոչ աւել, ոչ պակաս սակայն նա շտապում է միամտացնել մօրն ասելով, որ իր բոլոր խենթութիւնների պատճառը—«հեռու», «սառնու», սառեւի ետեւ այն չհնալ կոյնն է որը նրա սիրեն այրում է և որի համար նա «անցում» օձի պէս տանում է գալարում»։ (Ժամանակի պահանջները որքան փոխւել են, առաջ սիրահարները բլրով էին դառնում, իսկ այժմ—օձ)։ Այդ տանջանքներն աստիպում են բանաստեղծին երկու ամիս հանգստանալ մինչև որ կազդարարւով իր ոյժերը, մարտի 18-ին նա նորից ծախրում է դէպի վաւաղների լուռ ցանցը, իր հոգին թաղում է երեւական անուշգեղ ուլկանում. իսկ գլուխը յեղած մարմար լուսնի վեհ գահին, ուղում է նախ լսել հեղեղների եղեմական անոյշ երգերը ապա լալ ու արտասուել այն կախարհական աշխարհում...

Այս, խեղճ լուսին. որքան է հարց տահարում նա բանաստեղծներին ձեռքին:

Այդ բոլոր փորձութիւնները պ. Զօրեանի պատահում են երևանում, իսկ 19 օրից յետոյ նրա քնարը հնչում է էջով ամենից, որտեղ նա իր բանաստեղծական երևակայութեամբ ներախտան լինել ծով դարձնելով, այսպէս է սկսում նրա նկարագրութիւնը:

«Ներհում է ծովը. ներհում մեղմագին,
«Երկնոտ թաւաքի գունաթափ գրկում:

Ո՛ր քերականութիւնն է սովընցրել Զօրեանին անձականների այսպիսի պակցութիւն.—Երկնոտ թաւաք, գունաթափ գրկի, լծե՞ (?) դիմակ և այլն: Սակայն սրտաուռն են յուն. 1-ին 2-ին օր. Մ. Ը—ին ներքաժ երկու երգերը, որոնցից առաջինում նա խորհրդա-

Ընդհանուր կանոնով իւրաքանչիւր իրաւատէր անձն ունի իրաւունք ուրիշին հաւատարմութիւն տալ, ի հարկէ, նոյնպէս իրաւատէր անձին: Օտար դաւ. հոգադործ. կանոնադրութիւնը, ի միջի այլոց, եկեղեցական երեցփոխի վրայ պարտք է դնում ընդունել ծխականներին ժողովից առանձին հաւատարմութիւն ծխականների գործերը վարելու համար 1):

Նոյնպէս և թեմական կոնսիստորիաները, էջմիածնի Սինոդը, հարկաւոր դէպքում՝ տալիս են հաւատարիմ անձանց հաւատարմութիւններ: Ահա իսկապէս այն ընտրու երկուքները, որոնք նկատում են եկեղեցու պարտաւորական յարաբերութիւնների ասպարէզում, եթէ մանրամասն թելուլ չըլինենք ունեւիքի վերաբերեւ լիք բոլոր բազմատեսակ պայմանագրութիւնները:

Անցնելով ժառանգական իրաւունքին, մենք բոլորից առաջ ցոյց ենք տալու, որ Հայ-Լուսաւորչական եկեղեցին կարող է ժառանգել ժառանգական իրաւունքի երկու հիմունքներով՝ կտակով և օրէնքով: Օրէնքով ժառանգելը սկսւում է վանահայրերի և մայրապետների մահից յետոյ:

Նրանցից յետոյ մնացած ունեւիքը տրւում է այն մենաստանին, որի միաբանն էին նրանք, եթէ նրանք կտակ չեն թողել օգուտ բարեգործական հիմնարկութիւնների 2): Այդպիսով ստացւածը կարգադրելը կախւած է ժառանգութիւն տեղից, եթէ կտակ չըկայ—օրէնքով ժառանգում է վանքը:

Ինչ վերաբերում է ժառանգազուրկ (выморочный) չարժան կապերին, նրանք X հատ. 1 մ. 1170 յօդ.

զօրութիւնով մնում են օգուտ հոգեւոր դասի: Այդ ընդհանուր կանոնը պէտք է վերաբերել և Հայ-Լուսաւորչական եկեղեցուն, որովհետեւ մասնաւոր օրինադրութիւնով չընախադուշակած դէպքերում, պէտք է դեկավարել, ինչպէս յայտնի է, ընդհանուր օրինադրութիւններով: Իսկ անշարժ ժառանգազուրկ ստացւածքները դառնում են սեփականութիւն կամ արքունիքի, կամ քաղաքի սահմանում վերջինի: Այդ է անշարժ ժառանգազուրկ կայքերի վիճակը, որ մնում են հոգեւորականների մահից յետոյ:

Վերջապէս դատական բաժանութեան ընդհանուր կանոնները նշանակութիւն ունեն և Հայ-Լուսաւորչական եկեղեցու համար, որը, օրինակ, կարող է կտակի զօրութիւնով ժառանգ դառնալ, ժառանգած կաքի ընդհանուր տիրապետութեան մէջ:

Որպէս ժառանգակիցներ, եկեղեցին մի կողմից և կողմնակի մասնակցող միւս կողմից, կարող են իրանց համար շահաւէտ համարել բաժանել և այդպիսով անկախ տիրել և շահել ստացւածքով:

Ի վերջոյ կանգ առնենք Հայ-Լուսաւորչական եկեղեցու ստացւածական շահերը դատարանում պաշտպանելու վրայ:

Օտար դատան, հոգեւոր գործերի կանոնադրութեան զօրութիւնով Հայ-Լուսաւորչական եկեղեցիներին և վանքերին վիճելի գործերը քննում են ընդհանուր դատական հիմնարկութիւններում, նոյն հիմամբ, ինչպէս և արքունիքի վիճելի գործերը... Բայց մեր չեն մտքած Կայսր Ալեքսանդր II-ի դատական կանոնադրութիւնները. դատական ատեանները պարտաւոր են ընդհանուր հիմունքների վրայ հրաւիրել դատարանի ատեանը Հայ-

Լուսաւորչական հոգեւորականութեան ներկայացուցչին 1)

Այդպիսով Հայ-Լուսաւորչական եկեղեցին կարող վէճ բանալ և պաշտպանել վէճի դէմ ընդհանուր դատական հիմնարկութիւններում, բայց առաջ այն առանձին կանոններին, որ դրւած են արքունական ատեանների գործերի համար 2):

Ուշեմն Հայ-Լուսաւորչական եկեղեցու գործերը շահւում են նոյն առանձնաշնորհութիւններով, որ օրինադրւած են արքունիքի համար: Այսպէս, օրինակ, արքունիքին՝ դրական ատուքից, դատական և դիւանական մաքսից, վէճերի ապահովութիւնը, վճռի կանխական կատարումը—լիովին գործադրելի են Հայ-Լուսաւորչական եկեղեցու վերաբերմամբ 3): Եկեղեցու գործերի համար յօրինած ժամանակամիջոցները և գործադրութեան առանձին կարգը, նոյնպէս նման են արքունական հիմնարկութիւնների գործերին: Հայ-Լուսաւորչական կոնսիստորիան, ներկայանում է, ինչպէս յայտնի է եկեղեցու օրգան և այդ դերով ներկայացնում է դատարանում եկեղեցու առանձին հիմնարկութիւնների գործերը: Նոյնպէս և Հայ-Լուսաւորչական Արքեպիսկոպոս կենդրոնական վարչութիւն Սինոդի է միաձայն վանքի գործերի վերաբերմամբ, պաշտպանութեան դատարանում վերջինների շահերը: Այդ հիմնարկութիւնները դատարանում, որպէս իրաւասական անհատներ, գոյրական շահերը ներկայացնելը յանձնում են առանձին հաւատարմատարի:

1) 1221 ժ. Ստ. Դ. Դ. Ին. Իսթ.
2) 1282 ժ. Ստ. Գր. Սյոմոթ.
3) 1282—1296 ժ. ժ. Ստ. Գր. Սյոմոթիւն.

1) 1229 ժ. Ստ. Դու. ԴՖլտ Ին. Իսթ.
2) 1219 ժ. Ստ. Դ. Դ. Ին. Իսթ.

է տալիս օրիորդին, որ նա «ոբայս գի-
նակից խանութ տնտես» ամեն անգամ
կանգնի իր առաջ և նուրբ օրհնակով խա-
խոյս կարգայ իրան, երբ ինքը յուսահա-
ռե օրհնակ, կեանքից ձեռք քաշած, ման
կանցիկս կըլինի: Իսկ արդէն հետեւեալ
օրը նա երևի իր նպատակին հասած
լինելով՝ յաղթական կերպով և երախտա-
գիտութեամբ լցած դէպի օր. Մ. Զ.,
բացակայում է:

Քու գիրկը առար անսահման օրով,
չեւ փայփայեցի որպէս մի մանկան,
չգրծիք սեղմեցիք անգուսպ կարօտով
չեւ ես նիքեցի գրկում թո՛վաթեան:

Քու ինձ ասացիր. Քու իր անվատ
չգնանքի թմարդի, արնաներկ կուռ,
ձշմարտութիւնն է աշխարհում ապտտ,
չեւ է փոթորկում յաղթանակ տանում:

Քանկարձ շուրթերդ դիպան իմ ճակտին.
չինձ պսակեցիք խրատոյի համբոյրով.
չեւ քաջալերած համարձակ կրկին,
Քորօս պարզեցի կուր փափազով:

Օրհնէն՝ այդ խրատական համբոյր-
ները, որ պարզել են աստի կուր դրօ-
շակներ... Որքան երջանիկ ազգ կըլի-
նէինք մենք, եթէ բոլոր հայ օրիորդները
օր. Մ.-ի նման առատաձեռն լինէին ի-
րանց համբոյրներով մէջ... Դիտէք որքան
ըրօշակներ կը պարզէին... Ամբողջ աշ-
խարհին կը պարզէին...

Չարժէ միառմի ասա՛յք բերի՛ւ ալ. Ջօր-
եանի միւս բանաստեղծութիւններն ևս,
որոնք ընդհանրապէս միևնոյն մտքերն են
ծածկում: Նա շարունակ բողբոջում է,
կուռ և միևնոյն ժամանակ սուգ ու
չիւան անում. երբեմն էլ փորում է դամ-
բանները և դուրս կանչելով ննջեցեալնե-
րին սուէրներով աշխարհից, խօսեցնել է
տալիս նրանց զանազան ծակ փիլիսոփա-
ութիւններ:

Փորը ի շատ է յաջողածներէ կա-
ռիլ է ցոյց տալ 18, 26, 28, երեսները:
Դրոշմը հարուստ է և տառապալինե-
րով:

Եկեղեցու առանձին հիմնարկութիւնները, ինչպէս
են՝ վանքեր, հողեր կառավարութիւններ, բարեգոր-
ծական հիմնարկութիւններ, ուսումնարաններ, հողեր
գործեր և այլն, այլապէս չեն իրականացնում իրանց
կարգադրութեան տակ գտնուող ստացւածքների շահերը,
բայց եթէ կոնսիտորիաների և էջմիածնայ Սինոդի
միջոցով: Կոնսիտորիայի կամ Սինոդի տեղապահու-
թիւնը գաւառներում, եկեղեցու առանձին կազմակեր-
պութեան տեղ, միևնույն է գլխաւորապէս այդ կազ-
մակերպութիւնների բաւականին մեծ կախումով—կոնսի-
տորիաներից և Սինոդից: Այդ կախումը առանձնապէս
արտափայտում է վանքերի իրաւունքների բնաւորութեան
վրայ. ընդհանուր օրինադրութիւնով վանքական իշխա-
նութիւնները կարող են հաւատարմութեամբ տալ իրանց
գործերի համար միջամտելու 1): Բայց հազիւ թէ այդ
կարող են անկախ գործադրել Հայ-Լուսաւորչական ե-
կեղեցու վանքերը և ահա թէ ինչ պատճառով. այդ վան-
քերը, Հայ-Լուսաւորչական եկեղեցու օրինադրութիւնով
(Պոլսեցիկայով), «գտնում են թեմական իշխանութեան
անմիջական և լիովին կախումի տակ» 2):

Վանքերի այդպիսի կախումը թեմական իշխանու-
թիւնից, անշուշտ, գործնական կեանքի մէջ կոչնչաց-
նեն վանքերի իրաւունքը տալ հաւատարմութիւն իրանց
գործերական շահերը պաշտպանելու, առանց կոնսիստո-
րիաների:

Այլապէս է դրւած դրո՛ւր ծխական ժողովների
վերաբերմամբ, որ զրկւած չեն իրաւունքից՝ անկախօրէն
պաշտպանել որոշ ծխական եկեղեցու գործերական շա-
հերը: Բայց և այնպէս, գործնականապէս զարթնում էր
վիճաբանութիւն, թէ, կարելի է բացի կոնսիտորիայի
և էջմիածնայ Սինոդի, ծխականաց ժողովը՝ քաղաքա-

Մական չընայած այն հանգամանքին,
որ պ. Ջօրեան իր թխած բանաստեղ-
ծութիւնների մէջ շատ անգամ լեզու և
կոտորած բառեր է գործադրում, չը-
նայած այն բանին, որ նրա երգերը մտքերի
թուիչը ու խորութիւնն չեն ներկայացնում,
նրանց մէջ գոնէ մի լաւ ուղղութիւն է
նշմարում սկզբից մինչև վերջ.—նա
ներկայանում է Զաւառի բարեկամ, դա-
ղափարի համար անվերջ կուռով, դէպի
վեր—իդէալականը ձգտող: Մեզ միայն
մնում է ցանկանալ, որ երիտասարդ պ.
Ջօրեանի մէջ չըմենն այդ գեղեցիկ
մտքերի նոր բացող ընծիւղները և նա
ապագայում հրապարակ գայ աւելը մը-
շակւած լեզուով և իսկական բանաստեղ-
ծութիւններով:

ՆՈՏԱՐ

Մ ա հ ա ց ու ց ա կ

ԱՌԱՔԱՆ ԵՆՏԱՐԻՆ

Սիւնեաց աշխարհումն է ծնել Առաքել
Մատուրեանը՝ Քարահունջ գիւղում. հա-
սարակ գիւղացու տղայ գալիս է Երուսա-
ղիմում և ծառայել Հայկումնից Գաւառ-
ի տանը իբրեւ տնային ծառայ: Տարիներ
ից յետոյ, երբ Բագուս այլևս աքսորա-
տեղ չէր և իբրեւ նախապետ աշխարհ, որ
Կալիֆօրնիա էր ակում լինել, Մատուր-
եան իբրեւ հասարակ բանուր, Ղարաբա-
ղից գաղթում է Բագուս: Այդ ժամանակ-
ները մէկը միւսի ետեւից գաղթում են Ղա-
րաբաղից, Կրասնովոդսկից, Թուրք-
իստան եղբայրներ—Յովսէփ և Գրիգոր,
Խանդավանքի Պողոս, Աղբախանց Յա-
կոբ և այլն: Սրանցից վերջիններս գաղ-
թում են Բագուս որոշ չափ դրամադուր-
ուսներով, միևնույն համարիս բոլորի և
առանց կողմնակի: Բագուս գարնանաբեր-
ները սկսում են տոկոսն աշխատութիւն
և կարճ ժամանակում ձեռք են բերում
մեծ հարստութիւն ու ամբողջ աշխարհի
ուշադրութիւնը Բագուս վրայ դար-

նում: Այդ ժամանակներն էլ Թաղիւր
իբրեւ հասարակ որմնադիր, թէ իր փնչո-
ւովն է պարապում և թէ սկսում նա-
թի գործերում խառնել: Այ թէ օրերով,
այլ րոպէներով է աճում սրանց հարստու-
թիւնը, նամանաւանդ այն ժամանակից
սկսած, երբ Նոբէլը մտնում է Բագուս,
որին ամբողջապէս է տիրապարտ պիտի
լինի նա յաւերժացնէ Նոբէլի յիշատա-
կը մի մեծ և բարի գործով:

Բագուս կարապետները հիմնում են
իրանց համար մասնաւոր ժողովարան, ուր
իւրաքանչիւր երեկոյ առանց փողի նարդի
են խաղում և օրւայ չար ու բարու հա-
մար խօսում: Այստեղ այս ժողովարա-
նում կուր կոփւել է դրանց միտքն ու
սիրտը: Եւ այսօրւայ Թաղիւրի, Թուրք-
իստանի, Մատուրեանի բարի ուղղու-
թիւնը այդ ժողովարանին պիտի վերա-
գրի:

Առ. Մատուրեան առաջինն էր որ անդ-
լիստիներին հրապարակեց Բագուս նախ-
քով: Մանթաշեան այսօրւայ խոշոր ընկ.
Թուրքիստան-Մատուրեան ընկերութիւնն է:

Առ. Մատուրեան շատ բարի մարդ էր,
բայց դժբախտաբար նա շուկայով այդ
ժողովարանից, անդամ եղաւ Բագուս
կուրբին, հազաւ ֆրակ, աջ ու ձախ ցա-
նեց անհաշիւ, առանց ծրագրի իր անհա-
մար ոսկիները, ձգտեց Գլադստոնի և
լորդերի հետ նստել վեր կենալ: Հետե-
ւանք, որ նա իր գործերը օտարներին
թողնելով, ամեն քայլափոխում թէ տանը
և թէ դռանը խառնելով, հիսաթափուեց,
ընկաւ յուսահատութեան ճիւղները, որի
հետեւանք նրա այսօրւայ ողբերգական
մահն է:

Ափսոս, բարի հայ քրիստոնեան մեռաւ
ոչ բնական մահով:

Առաքել Մատուրեան, որի նիւթական
միջոցները Բագուս վերջին տարիների
ճգնաժամի և վերջ տուած պատճառնե-
րով, խառնել էին, այնուամենայնիւ ու-
նի խոշոր հարստութիւն: Ասում են երկու
միլիոն ռուբլու հարստութիւն է թողել և

հազիւ դրա կէսի չափ սպառք: Վերջին ժա-
մանակներս նա մեր հարուստներից չա-
տերին է եղել դիմած, որ իր ունեցածով
իրան օգնեն, բայց ամենքը երեսները
չուռ էին տուել նրանից: Սգնում է եղել
միայն իր վաղեմի բարեկամ Թաղիւրը
մինչև վերջին օրերս էլ:

Մատուրեան ունի ահագին կարածք-
ներ Գանձակի, Նրեանի և Բագուս նա-
հանգներում:

Չարաբաստիկ մահանից առաջ նա
գայրոյթով լի մի նամակ է ուղարկել իր
բարեկամ պ. Բողբոյս Գորկանեանին,
որը նոյնպէս շատ երախտեղ ունի Բագ-
ուս վրայ:

Այդ նամակը հզօր ապացոյց է թէ
ուրբեր են այսօրւայ մեր հարուստները...

Հանգիստ քեզ, բարի հայ քրիստոնեա...

Գ ե դ ա ռ լ ե ս

Յունիսի 1-ին, Հալլաբարի Հակա-
ալիստիական ընկերութեան դահլիճում,
հայ սիրողների խումբը, մասնակցութեամբ
ղերասանուհի տիկ. Ջարէլի և պ. Ամօ-
Խարաղեանի, ներկայացրին հայերէն լեզ-
ւով առաջին անգամ «Ճակատագրից չես
փախչիլ» 4 գործ. դրաման հեղ. Լանդո-
մուրիի, թարգ. Կ. Մարտիրոսեանի:
Մասնակցողներից՝ պ. Ամօ—Խարաղեան,
որ խաղում էր Արտամոնովի դերը, այդ
դժարախաղ՝ անդամալոյժ և կակաժ ծե-
րունու հօր տիպը, տարաւ սպասածից շատ
լաւ, այնպէս որ, շատերի աչքերից ար-
տասուք հոսեցրեց: Երևում է պարոնի ա-
ռաջագիմութիւնը և ապացուցանում է՝ որ
ինքն էլ կարող է մարդկանց վրայ ազդե-
ցութիւն գործել իր խաղով: Տ. Ջարէլ
յետ չըմնաց պ. Ամօ Խարաղեանից և
տարաւ իր փոքրիկ դերը շատ գեղեցիկ
կերպով: Բազմութիւնը ծայրէ ի ծայր լի
էր:

1) 2292 ժ. թ. IV, Դ. X, Կ. I Յ. ՅԱԿ.
2) 1197 ժ. Դ, XI, Կ. I.

ԹԻՖԼԻՍԻՆ

Հարս, 4 յունիսի.

Կիրակի, յունիսի 1-ին, քաղաքային ամառային ժողովարանի գահընկերում, պ. Ա. Տիգրանյանը մասնակցութեամբ Օր. օր. Ա. Գալստեանի, Ն. Աղամանի և Ալեքսանդրապոլի թատերասերների առաւ Համերգ, ներկած Կարա—Մուրզայի չափազանց ներդաշնակել էր Ա. Տիգրանյանը, դաշինքը կիսով չափ լիքն էր հանդիսականներով և զարդարած շատ պարզ։ Ներգում էին հայերէն, ռուսերէն և եկեղեցական երգեր պատարագի արարողութիւններէն։ Ամասը սկսեց Մեր հայրենիքով։ Վերջը եղաւ սոսիական պարեր. սաղանդարները հրաւիրւած էին Ալեքսանդրապոլից։ Սկսեցին կինոտարով և երկու կինոտներ իրանց երկար ու բարակ պարերովը գրաւել էին հասարակութեան ուշադրութիւնը։ Ինչպէս երևում էր մեծամասնութիւնը եկել էին սաղանդարների պատճառով, որովհետեւ Ղարսում հազիւ են պատահում սաղանդարներ և յոյս ունէին որ մեծ տարածակով պիտի պարեն, բայց դժբախտաբար, մի քանի կինոտների իրարանցումից և խառնի խառն ձայներից ստիպւած, հանդիսականները շուտով հեռացան դաշինքից և այսպիսով վերջացաւ «Համերգը»։

Գ. Ձ.

Լ Ո Ւ Ր Ե Ր

Այսօր, կիրակի յունիսի 8-ին, Հայաստանից ա. եկեղեցին, հանդիսաւոր կերպով տօնում է նահատակ կոյսերի և Գրիգոր Լուսաւորչի խոր Վերապից դուրս գալու յիշատակը։ Վեհափառ Կաթողիկոսը չաբաթ երեկոյան մեծաշուք թափորով Վեհարանից իջնում է ա. Տաճարը, կատարւում է հանդիսաւոր նախաօճէք, իսկ կիրակի

օրը, այսօր, պատարագի ժամանակ Հայրապետական մագիթանք է լինում, երեկոյան Միաձնաէջ Տաճարի գաւթում և Դէորդեան ձեռնարանում լուսավառութիւն։

—Քրիթայի իսկանդից Թաթումի և Նորլինի դատները բաժանուում են և կազմում Թաթումի շրջան։

—Անցեալ կիրակի, Թիֆ. 1 գիմնադիտի շինութեան մէջ, կայացաւ Մոսկ. Կայսեր. հնագիտ. ընկ. Կովկ. ճիւղի նիստը։ Ժողովը 200 ր. յատկացրաւ ընկ. անդամներին մի քանիսին հնագիտ. հետազոտութիւնների համար։

—Քիթրայի գիւղից կառավարչական հաստատութիւնները անդադրուում են Ղարաբաղ գիւղը ու Գոգկանան հերոսներից մէկի անունով Կարեւորիօթի և անւանադիտում Ղարաբաղի գիւղն ու գաւառը։

—Անցեալ կիրակի, կայացաւ Թիֆ. մանկաբարձուների փոխադարձ օգնութեան ընկ. առաջին ժողովը։ Ընտրեցին վարչ. անդամներ և նախագահուհի Ս. Պոմերանցովա։

—Երկաթուղու իւրաքանչիւր մարդատար զնաքին մտադրութիւն կայ ունենալ միշտ մի վաղանձ յանդիման հիւանդների համար։

—Անցեալ տարի մեր հողորդէն էինք, որ մեր աշխատակից պ. Գ. Մարտիրոսեանց՝ իր ազգականի կից մտադրութիւն ունի բանալ տպագրական գործը սովորողների համար դըպրոց երկսեռ աշակերտների համար, այժմ ինչպէս տեղեկանում ենք, այդ մտադրութեանը տըրւած է օրինական ելք և նպատակ է պատշաճ կառավարութիւնից թողլուութիւն։ Սակայն մեր այս անմիջեթա օրերում կարելի է յուսալ, որ այդ սկըուն մտադրութիւնը գործնական աշուղութիւն ստանայ։

—Թերթերի խմբագիրը տոնոյս 20-ից երեք ամսով ուղևորւելու է արտասահման։

Դ Կ Ր Ա Ն Կ Ա Ն

Անցեալ երկուշաբթի օրւանց Թիֆ. իգական II գիմնադիտում սկսեց Կովկ. քաղաքի ուսումնարան. ուսուցիչների համաժողովը։ Բայց ման հանդիսին ներկայ էր և ա. Էքզարիսը, որ որդուների ժողովականներին և օրհնեց նրանց գործը։ Կովկ. ուսումնար. չըջանի պ. հոգաբարձու բացաւ նիստը, իսկ համաժողովի նախագահ պ.

Ստրելիցկի խօսեց քաղաք. ուսումն. կարիքների, նպատակի մասին։ Որոշւած է 16 նիստ։ Մանրամասն կը զեկուցանենք մեր ընթերցողներին այդ համաժողովի պարագմունքները և որոշումները մասին, երբ կը վերջանան արանց նիստերը։

—Թիֆ. ուսուցիչ եկեղեց.-ծխական դպրոցների համար տարեկան 3,500 ր. նըպաստ են հայցում Թիֆ. քաղաք. դանձաբանից։ Այս մասին թէ և մի անգամ խորհուրդ եղել է և մերժել այդ խնդիրը, այնուամենայնիւ կարելիք մեծ լինելու համար, նորից ջնքմաղին և ընդամալ պատճառաբանութիւնով անցեալ երկուշաբթի արժ. հ. Վաստորդով, իրեն Թիֆ. ուսուցիչութեան պատգամաւոր, պիւճախոս ճառով պաշտպանեց իրանց խնդիրը Թիֆ. քաղաք. խորհրդարանում։ Արժ. հ. Վաստորդովի զեկուցումից իմանում ենք, որ ուսուցիչութեան ծխական ուսումնարան և մտադրութիւն ունեն 40-ի հասցենք։ Այդ դպրոցում սովորում են 1,706 աշակերտներ, որոնցից 1,349 ուսուցումն են, 222-ը հայ լուսաւորչական, 125-ը աղանդաւոր, 5-ը հրէայ, 4-ը մահ. մեղական և մի կաթոլիկ։ Թիֆլիսը, հ. Վաստորդովի պատմածով, մեր լայնատարած կայսրութեան մէջ իր եկեղ. ծխ. ուսումնարան, թուով երկրորդ տեղն է բռնում առաջինը Մոսկւան է։ Ուրեմն Թիֆլիսը նոյն իսկ աւելի ունի ուսուցիչ. եկեղեց. ուսումնար. քան Կիւր, Մալաթովը, Պետերբուրգը։

Բաղադ. խորհուրդն այս անգամ էլ ստիպւած եղաւ նոյն հիւթական սուղ միջոցների պատճառով մերժել Թիֆ. ուսուցիչ. եկ.-ծխ. դպրոց վարձութեան խնդիրը։

—Ներս. դպրանոցի տարեկան հանդէսը անցեալ կիրակի կատարւեց շատ անշուք։ Աւարտեցին 19 աշակերտ. այնքան անմիջեթա էր թէ այդ հանդէսը և թէ հաշիւներն ու դպրոցի տւած արդիւնքը, որ մենք չենք կամենում մեր ընթերցողներին վշտացնել այդ տխուր

հանդիսի նկարագրութիւնով։ Ցանկանում ենք, որ մի հօգը ձեռք աթափենք թղթաւ հիմնարկութիւնը և կենսունակութիւն տայ նրան։

Նամակ խմբագրութեան

Թիֆլիս, 29 մայիսի

Տարազ լրագրի № 18 լուրերի կարգաւորում է շարադրութեամբ (1) մի տարւոյ նակ լուր, իբրեւ ծխականները բողոքում որ «Վանքի եկեղեցու միաբանութիւնը հրաւրում է նոյն եկեղեցու ծխականներին, որպէս զի մի ունին ընտրել սիրացու, սպաղապարհաւոր ձեռնադրելու համար և հարց և առաջարկում, քե ինչու ուշադրանքով առկաւոր, որ ամենից անաւան է ըստ ամենայնի արժանաւոր, չէ հաստատում իր ստանձնած պաշտօնի մէջ, այլ փողոցից բերում է մի պատահական օրայի և նրան և կամենում հաստատել եկեղեցու սպաղապարհ։ Ահա իր զուրկութիւնը, ներսիսեան դպրանոցից աւարտած մի երիտասարդ՝ Տիգրան Բաբայանը, իր խառնանք, խնդրամտոյց եղել հոգեւոր իշխանութեան. ընդունել իր հոգեւոր կոչման մէջ Վանքի աւագ եկեղեցւոյ վրայ, ուր նա մանկութիւնից սպասուորդ է այժմ սպասուորում է։ Հոգեւոր իշխանութիւն հրամայել է գործակալի միջոցով հարցնել ծխականների հասցեութիւնը և համախօսական կազմու երեկոյանց ի անօրինութիւն։ Նոյն ինչպէս և հոգեւոր միաբանութիւնը հրաւիրել է ծխականներին ժողովի։ Յունիսի 1-ի առաջիկայ կիրակի օրը կրկին կը զեկուցան ժողովրդականներին կոնսիստորիայի հրաման և յիշեալ դպրոցաւոր Մարգիւս Բաբայանը, լի խառնանքի բարեմասնութեանց և ունեւ վկայականի մասին։ (2) Մենք մի կողմից քաջատուում ենք, թէ ներսիսեան հոգեւոր դպրաւորները փախուստ են տալի և չեն ցանկանում հոգեւորական դանախ, իսկ մին կողմ ցանկացողներին արգելք ենք լինում։ Ինչ վերբերում է ուսումնական (կարծեցեալ պարզագիտ (սա ճեմարանաւոր է) նա արդէն ընդունւած է հոգեւոր կոչման մէջ Գորգոյ Մարգարէ եկեղեցու վրայ, ուր աւելի հարիւր կայ մի պիսի զիտական սարկաւաղ։ Ինչպէս երևում է, նա իր տւած խոստումը խաղաղաբաններին որոնց համախօսականով, ընդունւած է հոգեկոչման մէջ, որով է պարտաւոր սրտով և անմեղ է Թիֆլիս տեղափոխել. հէնց այս

ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆԸ

VIII.

—Բայց ես մենակ, անգէն և ամեն միջոցներով զուրկ, ինչպէս պէտք է կարողանամ հասնել մինչ Սնգոստուրա և Լիւրեաբօրին հասցնել այն պաշտօնական թղթերը, որը յանձնում են ինձ,—ասում է Խոսանա Ֆրադդան։

—Ապահով եղէք,—պատասխանեց Պաօյան,—դու կը ստանար և փող և անցակրի... Դուք կը թողնէք Բաբայան ինչպէս փախստական, որովհետեւ ես չեմ կարող եղել ձեզ. բայց հէնց որ քաղաքից դուրս կը գա ձեզ կը պաշտպանեն։ Զուտով ձեզ կը շարժապատէ ան ծանօթ պահապանների ձեւաւոր մի խումբը. նրանք կը ծառայեն ձեզ կատարելապէս հաւատարմութեամբ։

Այդ յուսադրիչ խօսքերով վերջացաւ խօսակցութիւնը։ Այրին սպասում էր վերջին հրահանգներին պատրաստում էր դուրս գնալ։

Երկու օրից յետոյ, վաղ առաւօտեան, երբ կարմրացաւ արշալոյսը հաղիւ սկսել էր ոսկեգոծել երկինքը, իր երկու երեխաների հետ նա դուրս եկաւ Բաբայանից և ապառաժոտ ծուռ ճանապարհով ուղևորեց զպի Պարամօ Խօսաի կիրճը, որտեղից սկսում է կոնսիստորիայի զարկիւյր գէպի Մետայի և Ապուրի լիանա ներք։

Հէնց այդ առաւոտ մի քանի սուրհանդակներ վերջով հեռագրիւններ էին բերել փոխադրայի պալատը։ Զուտ

ընակութեան տեղը, ուր նա դատարանում ներկայացնում է արքունիքի վարչութիւնը։

Իսկ Սենատի հայեցակէտը, թէ երեցիփոխ կառավարում է եկեղեցական ստացւածքը զկախում ունենալով կոնսիստորիայից, չէ համապատասխանում 1836 թ. Պոլսեանի ոգուն։ Այդ կանոնադրութեան գործութիւնով, երեցիփոխ ստորագրւած է անմիջապէս ծխական ժողովին, որին և հաշիւ է ներկայացնում իր գործողութիւնների մասին, իսկ ինչ վերաբերում է թեմական առաջնորդին և կոնսիստորիային, նրանք ներկայանում են հսկողութիւն գործող իշխանութիւններ։

Պէտք է ենթադրել, որ Սենատի վերոյիշեալ վճիռը հետեւել է նրանից, որ նրան պէտք էր այսպէս առանձնաբար ընտրութիւն անել կոնսիստորիայի և երեցիփոխի մէջ, որին Պալատը ճանաչել էր ուղղակի պատասխանատու ծխական եկեղեցու գործերի վերաբերմամբ։ Մեր հայեցքով դատական Պալատի հայեցակէտը ուղիղ չէ այն պատճառով, որ Վարդանովի պահանջի առթիւ, նա պատասխանատու ճանաչեց երեցիփոխին, այն ինչ վերջինս ներկայանում է միայն ծխական ժողովի ներկայացուցիչը։ Երեցիփոխը կարող էր պատասխանատու լինել միայն այն դէպքում, երբ նա Վարդանովի հետ պայման կապէր միայն իր անունով և ոչ թէ ծխական ժողովի անունով։

Երեցիփոխը ծխական եկեղեցու օրգանը չէ, այլ պէս օրէնքը չէր պարտաւորւածի նրան «նշանաւոր գործերի համար» պահանջել ամեն անգամ ծխականների ժողովից առանձին հաւատարմութեթ, որ պատասխանատու չլինի այն գործողութիւնների համար, որ յանձնարարել է նրան ծխական ժողովը։

Բայց ծխական ժողովը կարող է լիովին անկախ

գործել իր իրաւունքների սահմանում, այսինքն, նա կարող է անկախ կարգադրութիւններ անել այն ստացւածքների վերաբերմամբ, որ նշանակւած են մի յայտուհի եկեղեցու պահպանութեան համար։

Ծխական ժողովի յայտուհի կախումը բարձր վերահսկող հիմնարկութիւններից, չեն զրկում ծխական ժողովին իր իրաւունքից պաշտպանել իր շահերը, առաւել ևս ի նկատի առնելով 1836 թ. կանոնադրութեան որոշակի ցուցումները, թէ ծխական եկեղեցու երեցիփոխը իրաւունք ունի «մուտք գործել պատշաճաւոր ատեանները եկեղեցու գործերի համար»։

Առաջ բերած դատողութիւնները հիմք են ծառայում եղբակացնել, որ ծխական ժողովը կարող է իրականացնել տարանում ծխական եկեղեցու շահերը, ի հարկ է, պահանջատիրոջ և պատասխանատուի դերերով։

Վերջացնելով Հայ-Լուսաւորչական եկեղեցու ստացւածական իրաւունքների թուուցիկ մի հայեցալքան գործող իրաւաւորութեան համաձայն, մենք թող ենք տալիս մեզ կարծել, որ մեր հայեցալքանը այդ եկեղեցու ստացւածական հարցերի վերաբերմամբ որ և է գրականութեան բացակայութեան պատճառով, աւելորդ փորձ չէ համարել մեր կողմից լուսարանել կարճատեւ ծառայող Հայ-Լուսաւորչական եկեղեցու այժմեան իրաւական դրութիւնը ստացւածական իրաւաւորարարական շրջանում։

Թարգ. Ծեռակի

ինքնի ունեւորութիւնը և խաղաղութիւնը
նոր պատճառ, որ հոգեւոր բարձր իշխանութիւնը
նորքա ստատիկ հրամայել է կոնստանտնուպոլիս
(3) ամեն մի տեղացուի, սարկաւազի, անյապաղ
ուղարկել ծառայելու այն եկեղեցիներում և ծխա-
կաններին, ուր նրանք ծխականների համախո-
սակամով ընդունւած են հոգեւոր կոչման մէջ:

Ահեմդ ա. ք. Խարազեանց

Անփոփոխ տպագրելով հ. Խարազեանի
նամակը, անկարող ենք չընչելու: 1)
Չարախոսութեամբ բառի վրայ: Մենք ծա-
ռայում ենք մեր ազգին և եկեղեցուն
անկաւառ, նախանձախնդիր ենք ազգա-
յին եկեղեցու պայծառութեան և երէք
չենք տեսնում վանքի եկեղեցու ծխա-
կանների շատ արգելադրելու բողոքի մէջ
«չարախոսութիւն»: Գերագույն ճանաչա-
նաւարտ, ձայնաւոր, արդէն տարկաւա-
րութեան ատիժան, ստացած մարդուն
մի տղայի, որ աւարտել է միայն Ներս.
գլխոցը, որ չունի ձայն, որ անհրա-
ժեշտ է մի սարկաւազի, նամանականդ
վանքի նման տաճարում, այդ կարող են
գերադասել միմիայն նրանք, որոնք եկե-
ղեցու վրայ նայում են անտարբեր ան-
հարազատ, ընդգծում ենք անհարազատ
աչքով:

2) Ինչպէս տեղեկացանք, արդէն ըն-
տրեցիք այդ տղային. բայց ինչ արժէք
ունի այդ տեսակ ընտրութիւնը: 25 էր
կամենալ տղադրել ընտրող ծխականների
ցուցակը:

3) Մենք կարծում ենք, որ ամենից
առաջ, դուք, Տէր-Հայր, դուք էք գրծել
ձեր ունեւոր. չէ՞ թէ դուք ձեռնարկած
էք Զեկինեց եկեղեցու վրայ, ինչու քա-
ռասուն տարւայ ընթացքում դուք մի օր
չըկամեցաք վերջապէս խոնարհել բարձր
հոգեւոր կառավարութեան հրամանին, այլ
վանքի տաճարին շատ պիտանի մի ըն-
տիր սարկաւազին, թոյլ էք տալիս ձեզ
համարել ունեւորութիւն:

Խմբ.

Հ ե s a f r r a կ ա ն

Ռաւիայէլի Նոր Աստուծամայրը
(Մաղոննան): Սերիւմ ծխական եկեղե-
ցու մէջ գտել են մի պատական Ռա-
վայէլի պատկեր:

Այդ եկեղեցին (ս. Միքայէլի) մի ժա-
մանակ շատ հարուստ է եղել երեւելի
նկարչիչների պատկերներով, որոնցից
այժմ շատ քչերն են մնացել: Նորերս
քահանան մի նոր պատկեր է պատու-
րում և նրան եկեղեցում տեղ տալու
համար խորհրդակցում է տիրացուի հետ,
թէ հնէրից որը կարելի է հեռացնել:
Տիրացուն որ շատ լաւ գեղարվեստագէտ
է, պատկերները քննելիս գտաւ նրանց
մէջ Աստուծամայր պատկերը, որ նրա
կարծիքով Ռաւիայէլի վրձինն է պատ-
կանում: Այդ կարծիքը արդարայնի դատի
շատ ուրիշ գեղարվեստագէտներ: Որպէս
ապացոյց գտնւեց և մի իշխանազնի կը-
տակը, որի մէջ նա յիշում է, որ ընծա-
յում է Ռաւիայէլի նկարած Աստուծա-
մայր պատկերը եկեղեցուն, հաւատացեալ-
ներին: հիացնելու համար: Պատկերի
վրայ ներկայացրած է Աստուծամայրը
Մանուկ Յիսուսի և Յովհաննէս Մկրտչի
հետ:

ՆՈՐԱՐԱՆ ԶԵՆՈՐԱՐԱՆ ԼՈՐԵՐ

Բեկդաղ.—Ալեքսանդր Թագաւորի մար-
մնի դիմապատկերն հետեւեցնելու:
«Դանգի պատերի հաստութիւնը 11 մի-
լիմէտր է, այն ինչ բնական դրութեան մէջ
նա 6 միլիմէտրից աւելի չէ լինում, մեծ
ուղիղի մէջ միացումն գտնուի հետ. փոքր
ուղիղի ծաւալը մեծացած է: Իւրեքը
բնականից դուրս մեծ է, սև գոյնի, մի և
նոյն ժամանակ նկատուում է ճարպային
փոփոխութիւն:

Ակուալինայի և սենսուի ընդ-
հանուր նիստում Պետր Կարա-Վէոր-
գիւնիք միաձայն ընտրւած է Սերբիայի
Թագաւոր: Նոր Թագաւորի մօտ պատ-

դաւաւորութիւն է ուղեւորում ժընև:
Այդ լուրը ամեն տեղ մեծ ոգևորութեամբ
ընդունւեց: Բնորոշութիւններից առաջ
սենսուի և սկուալինան վճռեցին վերա-
կանգնել 1888 թվի սահմանադրութիւնը:
Օրէնսդիւնների դիմադրութիւնը փոխարինելով
ուրիշով, նոյնպէս և մի քանի այլ անշան
փոփոխութիւններով:

Ազգային ժողովը բացւեց նախա-
գահ Ալեկսիւրովիչի ճառով, առաջար-
կելով Թագաւոր ընտրել Պետր Կարա-
Վէորգիւնիին: Բնորոշութիւնը կատարեց
միաձայն անանական ձայնաւորութեամբ:
Նշաւ 101 անգամ Թագաւորութիւնը:

Հէնց որ կատարեց Թագաւ-
որի ընտրութիւնը, արդարագործութեան
միջոցաւ դուրս եկաւ պատշաճաբ և
գիմեց պալատի առաջ հաւաքւած ժողովը-
ղին, որը «Ժիւիս»-ի հիւանդանոց բացականչու-
թիւններով պատասխանեց: Զօրքերը չար-
քով կանգնած էին պալատի առաջ: Ամ-
բողջ քաղաքի մէջ մեծ ոգևորութիւն է
տիրում:

Կառավարութեան այն հեռա-
գրին, որով Ալեկսիւմովիչ գեկուցումն ա-
րաւ իշխան Պետր Կարա-Վէորգիւնիին
կատարեալ ընտրութեան մասին, հետեւալ
պատարանն ստացաւ. «Իմ Թանկագին
ժողովրդի, իմ հաւատարմ գործի և հայ-
րենասիրական կառավարութեան հաւա-
տարմութեան ապացոյցները խորը կեր-
պով զգացրեցին ինձ: Իմ սերբիական հո-
գու խորքից շնորհակալութիւն իմ յայտ-
նում Նախախնամութեանը, որ արժա-
նացրեց ինձ Աստուծու շնորհով և կամ-
քով բարձրանալ իմ բախտաւոր նախա-
հայրերի գահը: Ձեզ, պարոն միւնիստր
նախագահ, և երկիրը կառավարող ձեր
ընկերներին խնդրում եմ ընդունել իմ
աղբայական շնորհակալութիւնը և իմ յա-
տուկ բարեհաճութեան հաւատարմը:

Կառավարութեան յայտարարու-
թեանը ազգային ժողովը պատասխա-
նեց մի վճռով, որի մէջ ասւած է, որ
ազգային ժողովը հիացմունքով ընդունում

է յունիսի 11-ին դէպքերի շնորհիւ ստեղծ-
ւած նոր դրութիւնը, կատարեալ հա-
մեկնութիւն սերբիական ժողովրդի և սերբիա-
կան ամբողջ զօրքի զգացմունքների հետ ու-
ընդունում է և հաւանում զօրքի ընթացքը,
որ ներկայանում է կարգի և օրինականու-
թեան պաշտպան, որը եղել է և կըլինի
Սերբիայի փայլուն ապագայի գրաւական:
Միաժամանակ ազգային ժողովը պարտա-
ւոր էր երախտագրութիւն յայտնել կա-
ռավարութեանը այն հայրենասիրութեան
համար, որ նա ցոյց տուաւ ճշմարտմին:
Ազգային ժողովը հաւանութիւն է տալիս
կառավարութեան կարգադրութեանը,
որը և պէտք է գործելու վարէ մինչև նոր
Թագաւորի գալը:

Պատգամաւորութիւնը, որ ժընև
է դեպիւ նորընտրել Թագաւոր Խոսե-
ւից, բաղկացած է 24 հոգուց, որոնց
թիւում 4 սենատորներ և 20 պատգամա-
ւորներ են: Պատգամաւորութիւնը ուղեւո-
րում է Թագաւորի մօտ դնացող գինեո-
րական կազմող չքաւում օֆիցէրների հետ:

Ասում են, որ գտնւած են Ալեք-
սանդր Թագաւորի սեփական ձեռքով
կազմած նախագծեր, որոնց համեմատ
յունիսի 16 ին գահաժառանգ պէտք է
հրատարակէր Նիկոլայ Լուկեիցը և
ուսիկացրած պահպանութիւն պէտք է
մտնէր. մահւան պիտի դատաւարուէին
շատերը, որոնց թիւում Ալեկսիւմովիչը,
Նիկոլայիչը և Նիլի գորապետ Նանովիչը:

Պետերբուրգ.—Ի նկատի ունենալով Պե-
տերբուրգից «Times» լրագրում ստա-
գրւած Ռուսաստանի թշնամաբար վերա-
բերւող թղթակցութիւնները, նոյնպէս և
այդ թղթակցութիւնների մէջ պարունակ-
ւող շատ տեղեկութիւնների հնարած ինքնը
ներքին գործերի միւնիստրը, իրան վերա-
պահւած իշխանութեամբ, կարգադրեց
այդ լրագրի Պետերբուրգի թղթակից
Բրախամին կայսրութեան սահմաններից
աքսորելու. դրանից յետոյ «Times»-ում
երևացին մի շարք յօդւածներ, որոնց մէջ
Բրախամի Ռուսաստանից աքսորելու նկա-

պով կազմւած կոնսիական խորհուրդը երկարատե ժո-
ղով ունեցաւ: Գոն Մորիլին յայտնեց, որ այդ երեկոյ
գործեր, որոնց իսկոյն հաւաքել էին Բագոտայում, նա
առաջ է դնալու դէպի վարինաս, որ կարողանայ հեռաց-
նել մեծ վտանգը: Ոչ ոք չէր փորձում յետ կանգնեցնել
նրան այդ յանկարծակի վճռի: Միևնոյն ժամանակ ա-
մենքն էլ գիտէին, որ զօրքերի ընդհանուր հրամանա-
տարը ընդգիծախօսութիւններ չէ սիրում:

Դէպի հեռւոր կողմերն էին արշաւում աղիւ-
տանտները, տանելով հրամաններ առանձին մասերի
կառավարիչների վրայ—ժողովի ղեկորներին շուկայի
հրապարակը: Բայց չընայած սպանների բոլոր ճիղերին
և պաշտօնական անձինքների ջանքերին, հազիւ ժամի
4-ին մօտ զօրքերի խիտ գնդերը կարողացան բռնել
հրապարակի վրայ գլխաւոր շտաբի իրանց ցոյց տուած
տեղերը: Մորիլին շտապով քննեց այն գնդերը և վաշ-
տերը, որոնց կամենում էր տանել: Պատերազմի տրա-
գիկոններից շրջադեպի համար, նա մի քանի ոգեո-
րիչ խօսքեր ասաց, յիշեցնելով Սպանիայի նախկին
յաղթութիւնները և փառքը, որը պէտք էր պահպանել,
և վերջացրեց իր ճառը մի բարձր ծանուցումով, որ տա-
նում է բանակը «նոր դափնիներ վառատակելու համար»:
Բայց այդ պատերազմական տօնախմբութեան ժա-
մանակ չըկար ոչ մի դիտի...

Նոր Դիմադրայի մայրաքաղաքից դուրս գալուց
առաջ հարկաւոր չէր տարեկիւր բնակիչներին: Լաւ կը-
լինէր սպաստամբութեան բոլոր փորձերի առաջն առնել

մի օրինակով, որն ամենքի յիշողութեան մէջ անշնչելի
հետքեր պիտի թողնէր:

Պալատի բանտից դուրս բերին վեց թշնամներ.
դատարանը սարքեցաւ բաց երկնքի տակ, որին նա-
խագահում էր մի կիսահարած ենթասպայ և ատա-
վճիւր երկար շրտեց:

Դա մահւան վճիւր էր:

Գրազելի պաշտօն կատարող տանեապետի ձեռ-
քով շտապով խճճւած դատավճիւրն ասում էր, որ պա-
տիժը պէտք է կատարել «անյապաղ և հէնց այստեղ»:
Ձինուրները ողջունեցին այդ, իրանց տեսակի մէջ
եղակի, դատաւորներին, իսկ գեռ ուշքի չէկած դա-
տաւարաւաններին կապեցին և բարձր տուն «banquillo»
ի վրայ, որտեղ նրանց վրայ, հրացանները պարպեցին
մի վաշտ գրեհագեղները: Վեց արիւնաթաթախ դիակ-
ներ դրուեցան գետին:

Արքայախնամները, ինչպէս միշտ, ողջունեցին այդ
տմարդի արարքը: Պաօլա Զայլաբարտան, որը Բօզալիա
Մոնտելիանօի հետ միասին փոխարքայի սկիտայումն էր
գտնւում, առանձին ուշադրութիւն էր դրաւում, արտա-
յայտելով իր ատելութիւնը, իր կոպիտ անտարբերու-
թեամբ և լիբաւորիչ ձեւերով:

Վերջապէս Մորիլիոն դուրս գալու նշան տուեց:
Ամբողջ զօրքը ծաղրելով և վիրաւորական նկատողու-
թիւններ անելով, անցաւ դիակների մօտով: Նրանց
հետեց Բագոտայի ամբողջ ազգաբնակչութիւնը, որն
շտապել էր հրապարակը: Վաշ նրան, ով տխրութիւն

կամ կարեկցութիւն կարտայայտէր: Վաշ այն տղամար-
դուն կամ կնոջը, որը չէր անցնիլ սպանւածների մօ-
տով... Ձինուրներին հրամայւած էր իսկոյն բռնել և
գնդակահար անել այդպիսի մարդկանց:

Դէպի միապետութիւնը իրանց ունեցած հաւա-
տարմութիւնը աւելի լաւ արտայայտելու համար, մի
քանի մարդիկ գնացին ճանապարհ ձգելու գլխաւոր
հրամանատարին մինչև ճանապարհի կէտը—խաղիներօ
գիւղը, որը Բագոտայից շուրս կիլոմետր հեռաւորութեան
վրայ էր գտնւում և բաւական կանոնաւոր ուղիով միա-
ցած էր քաղաքի հետ: Պաօլան Բօզալիա Մոնտելիանօի
հետ միասին արիւրար անցաւ այդ կէտ մօտը և Մորի-
լիօի առանձին ուշադրութեան արժանացաւ: Գլխաւոր
հրամանատարը, որը կանգ էր առել յետ մնացածներին
ժողովելու համար, գովեց Պաօլայի հաւատարմութիւնն
արքային և հրաժեշտ տուեց ամենասիրալիք խօսքերով:
Ջահիլ աղջկին ու նրա դայեակը վերադարձան Բագոտա:

Համարեա արդէն մութն էր, երբ նրանք մօտեցան
քաղաքի առաջին տներին: Ամբողջ հրապարակից ցրել
էր արւարձանները, ցած ձայնով քննելով ույն վեց
դոհերի պատիժը, որոնց ըստ պատահման դուրս էին
քաշել բանտից: Զօրքերի դուրս գնալը մի տեսակ
թիւթեութիւն էր բերել, ցրելով մի քանի երկիւղներ
և շատերին սիրտ տալով: Ամենքն էլ կարծես աղատ
չունէ քաշեցին, ինչպէս մի ոտրստիկի երազից յիտոյ:

Մի քանի մարդիկ ճանաչեցին Պաօլային և օգ-
տելով տիրող մթութիւնից, թաղկեցին դռների խոր-

բազմաթիվները բացատրւած էր այնպիսի տեղեկութիւններով, որոնք հակառակ էին ճշմարտութեան: Ի միջի այլոց հաղորդուած էր, որ իբր թէ օստիկանութիւնը սպառնում էր Բրախամին էտապով ուղարկել, բայց իսկապէս Բրախամ հեռացրեց արտասահման որոշած ձեականութիւնների բոլոր օրէնքները պահպանելով: Այնչ սպառնալիքներ նրան չէին տրւած, մի և նոյն ժամանակ, մեծ բրիտանական դեսպանի միջնորդութիւնը յատկապէս յադիւրով, ալի թղթակցի Պետերբուրգից հեռացնելը, երեք օրով յետաձգւած էր:

Բալթիկը պատասխանում է, որ անցքը ուշադրութեան է առնւած, իսկ ինչ վերաբերում է դիպլոմատական յարաբերութիւններին, դրանք կանգ առնան թագաւորի մահամբ, որովհետեւ բրիտանական դեսպան նշանակւած էր հանգուցեալ թագաւորի մօտ:

Վիեննա. Այստեղի քաղաքական չըջանների հաւանական կաթիլով կոմա Լբին Չակիին կըյանձնէր վեհաբարական նոր միջնորդութիւն կազմելը:

Վ. Պոլիս. Նիդըր-Քէսկում բաւական հանգստացան, երբ Պետերբուրգի և Վիեննայի կարինէտներից տեղակութիւն ստացան դէպի սերբիական դէպքերը վերաբերելու մասին:

Վ. Պոլիս. Նիդըր-Քէսկում բաւական հանգստացան, երբ Պետերբուրգի և Վիեննայի կարինէտներից տեղակութիւն ստացան դէպի սերբիական դէպքերը վերաբերելու մասին:

Ցեսիցի. Իշխանը, իշխանական ընտանիքը և ժողովուրդը մեծ ոգևորութեամբ՝ զանգահարութեամբ և լինդանօթնաձգութեամբ ընդունեցին նորընտիր Պետր-Վասիլիի յայտագիրը: Նախագահները ման եւ գալիս փողոցներում: Քաղաքը զարգարւած է գրօշակներով. երեկոյան լուսավառւած: Իշխանը դիմեց ժողովրդին մի ճառով, որով փառա-

բանեց նոր թագաւորի պապի քաջութիւնն ու բարեմասնութիւնները, սակայն դատապարտեց Բէլգրադի արեւահեղ դէպքերը: Նիւ-Սօրկ. Սրբազոն նահանգի Տեններ քաղաքը աւերեց սարսափելի հեղեղից: 300—500 հոգի խեղդւեցին:

Լոնդոն. Լոնդոնում և Հարաւային Անգլիայում 25 ժամ անընդհատ թափող անձրեւը հեղեղեց անապիտ տարածութիւն, մանաւանդ Տեմզի հովտում: Փողոցները և տները ջրի մէջն են: Խոտի հունձը ոչնչացած է. երկաթուղային կանոնաւոր հաղորդակցութիւններն ընդհատւած:

Բուդապէս. Պատգամաւորների ժողովում մինիստր նախագահ Սելլը յայտնեց, որ կայսրն ընդունել է մինիստրութեան հրաժարականը, ուստի խնդրում է փակել նիստը մինչև նոր մինիստրութիւն կազմելը: Առաջարկութիւնն ընդունեց և նիստը փակեց:

Բելգրադ. Չերնոգորիայի իշխան Նիկոլայը ուղարկեց Պետր թագաւորին մի շնորհատրական հեռագիր, որով յոյս է յայտնում, թէ ծանր ժամանակներն անցան սերբ ժողովրդի համար և բոլոր սերբերին մի գեղեցիկ ապագայ է ապաստւած Ազրիատիկից մինչև Գոնա: Այսօրւանից հաստատուած են Սերբիայի և Չերնոգորիայի միջև անխղի բարեկամութիւն և եղբայրութիւն: Ամբողջ սերբ ժողովուրդը օրհնում է Պետր թագաւորի իշխան Նիկոլայի փեսայի և թանկագին եղբոր գահ բարձրանալը:

Յունիսի 3 ի երեկոյան ժընն գնացին և երկու օֆիցէրներ:

Ժընն. Պետր Վարա-Քէսկիի յայտնեց «Եւէյցարական հեռագրական գործակալութեան» ներկայացուցչին, որ ինքը կընդունի սերբիական թագը և կըլրէ Պետր I առունը:

Պետ. —Այսպէս յանձնարարեց կոմա Ստեֆան Տիսսին մինիստրութիւն կազմել: Բելգրադ. —Ազգային ժողովի շնորհաւո-

րական հեռագրին Պետր թագաւորը հեռագրով պատասխանեց Վելիմիրովիին, որ միշտ շնորհակալ կըլինի ազգային ժողովից և խոտանում է միշտ ազգային ազատութեան ներկայացուցչին ու ազգային ժողովի սահմանադրական իրաւունքների ամենահաւատարիմ պաշտպանը լինելը: Աւակումովիի հետ զիրը թագաւորին՝ «Ազգային ներկայացուցչութիւնն ընտրեց ձեզ Սերբիայի թագաւոր: Կաւաւարութիւնը, յայտնելով ձեզ այդ մասին, պատիւ ունի յայտնելու իր սրտագին շնորհաւորութիւններն ու ցօնկութիւնները, որպէս զի մեր հայրենիքը Սերբիայի ազատարար և վեհաշուք Կարա-Քէսկիի 1-ի թոռի կառավարութեան ժամանակ ապագայ փառքի ճանապարհով առաջ ընթանայ:

Սենատի և սկուպչինայի հեռագիրը: Սերբիայի ներկայացուցչութիւնը՝ ազգային ժողովը միահամուռ ոգևորութեամբ ընտրեց ձեզ Սերբիայի ժառանգական թագաւոր: Նախագահական բերդն պատիւ ունի ձեզ խնդրելու հիտաքանչ ընդունէք իր ջերմ շնորհաւորութիւնները:

Բուխարես. —Թագաւորը հրաժարեց սերբիական 6 ղզ հետակ զնդի շէֆի կոչումից:

Նիւ-Սօրկ. —Տեններ քաղաքի երեք քառորդը քանդւած է: Ձոհ են դնացել 300 հոգի:

Վ. Պոլիս. —Վերջին 14 օրերի ընթացքում Մոնաստիրի վէլայէթում շատ ընդհարումներ են տեղի ունեցել կղեր և սպանւածներ և վերաւորածներ: Տեղեկութիւններ են ստացուում կոմիտէաների անկարգութիւնների մասին: Ուսկիւրի վերայէթից տեղեկութիւն է ստացւել երեք ընդհարումների մասին:

Սոֆիա. —Կարա Գեորգիի իշխ միաձայն ընտրութիւնը հիանալի ապաւորութիւն է թողնում:

Լոնդոն. —Համայնքների ժողովում Գիբսոն Բուլը պահպանողական հարցնում է, թէ արեւօք բրիտանական կառավարութիւնը դիտաւորութիւն ունի շարունակել դիպլոմատական յարաբերութիւններ սերբիական թագաւորի և թագուհու սպանութեանը մասնակցող անձանց հետ, որոնք այժմ պետական իշխանութեան զանազան ֆունկցիաներ են կատարում. ճառախօսը հարցնում է, թէ ինչ դիրք է մտադիր բռնել բրիտանական կառավարութիւնը և թէ տեղի ունեցաւ մտքերի փոխանակութիւն ուրիշ պետութիւնների հետ:

Ս Ո Ր Հ Ա Ն Դ Ա Ն

Թիֆլիս. Նոր-Դար լրագրից: Մենք միշտ աւելի ուշադիր ենք, քան իսկապէս արժէ, նամանական դանաչող մեր իրաւունքներն ու պարտականութիւնները, ցանկանում ենք նոյնը և ձեզ: Դաւով Նոր-Դարի հեռագրերին, մենք չենք յիշում թէ երբ և ինչ, իր ծնած օրից մինչև այժմ Նոր-Դարը յատուկ հեռագրական թղթակցութիւններ ստացած լինի: Եթէ սխալում ենք, խնդրում ենք մատնացոյց անել, թէ ձեք լրագրի հրէ ում դուք ունեցել էք երբեք յոյս յաւուկ թղթակցիցներից հեռագրի: Իսկ եթէ խօսքը վերաբերում է Բուլս հետ. դո՛ւք. շրջաբերական հեռագրիցներին, որ Պետերբուրգում խմբագրւում է, ենթադրւում այնտեղի զբաղնութեան և տարածում մեր լայնատարած իշխանութեան մէջ միաժամանակ և նոյնիսկ իւրաքանչիւր փողոցում ծախող յայտարարութիւնների, տեղեկատու թերթերի խմբագրութիւնները տպագրում են և մի օրով, կէսօրով աւելի շուտ տարածում, քան թէ դուք, —այդ մասին մենք ասելիք չունենք: Պատասխան այդ տեսակ իրրե թէ միամիտ զոյցներին մենք տալիս ենք ձեզ հոտեալը:

1) Ասացէք, խնդրում ենք, Գիլիկոյ Գաթուրկուսի կողմակը, որ հէնց օրերս մի քանի Նո-ում տպագրեցիք «Նոր-Դարի» մէջ, ձեզ էր ուղարկւած այդ կողմակի պատճէնը, թէ արտասպալ էք Գ. Պոլսի լրա-

չերում ու այնտեղից թշնամական նկատողութիւններ էին անում նրա յետևից: Նկատողութիւններին հետեւեցին վերաւորանքներ, դառն յանդիմանութիւններ: Դրանից յետոյ ամբողջ ինչպէս մի խնկարոյտ մասսա անդիտակցական ստորութեամբ շարժւելով, յարձակեց դէպի Նահիլ աղջիկը և շրջապատեց նրան, բարձր ձայնով մահ սպառնալով: Աղաղակները հետզհետէ բարձրանում էին, ինչպէս փոթորիկի ժամանակ եղած քամուձայնը և սպառնալիքները պատրաստ էին սղանուլ թեամբ վերջանալ:

Պաօլան, աշխատելով ոտքի վրայ կանգնած մնալ և հեռացնել իր վախը, յենեցաւ Բողալիա Մոնտիլիա՝ Նօի վրայ: Դայիակը փորձում էր կանգնեցնել փոթորիկը և պատնէշ կանգնեց իր տիրուհու առաջ... Բայց ինչ կարող էին անել երկու կանայք զրգուած ամբոխի դէմ, որը դժբախտութիւնից կատաղած, վրէժ էր ուղղում և արեան էր ծարաւի...

Արդէն բարձրացել էին ձեռքեր և մթութեան մէջ փայլում էին դանակների բերանները, երբ յանկարծ լուեցաւ մի քանի ձիաների սրագ ոտնաձայնը... Դրանք փոխալքայի հեծելազորի ձիաւորներից էին, որոնք պալատին վերադառնում: Այդ լալ տաւոր դէպքը փրկեց երկու կանանց: Ամբողջ, վախեցնալով իր արած յանդուգն գործից, ցրեց դէպի դանազան կողմերը: Հեծելազորի առաջնորդ սպան, կարծես, շատ դարմացաւ այդ յանկարծակի առաջ եկած դատարկութիւնը տեսնելով: Բողալիա Մոնտիլիան անտարաստում էր պատմել այն

յարձակման մասին, որի զոհը քիչ էր մնում իրանք էին դառնալու, սակայն Պաօլա Չայլբարիտան չըթողեց նրան խօսել:

—Մենք հաղիւ ենք կանգնում ստրենքիս վրայ, —ասաց նա, — և չափազանց մեծ յոյս դրինք մեր ոյժերի վրայ... Հրաժեշտ տալով նորին պայծառափայլութիւն զօրապետ Մորիլիօին, ես ուղեցայ ոտքով վերադառնալ Բագուտա, մտածելով, որ ամենին չեմ յոգնիլ... Յանկարծ ես զգացի, որ իմ ոտքերս ծաւում են և ես չեմ կարողանում առաջ գնալ... Այս մարդիկ, որոնց դուք տեսաք, հաւաքւել էին իմ շուրջը... փորձելով ինձ օգնել... Հրամայեցէք ձեր զինուորներից մէկին ուղեկցել մեզ... աւելի անտանգ լինելու համար... Ինձ այժմ աւելի զարթ և ամուր կմ զգում:

Ըստ երևոյթին սպան բաւականացաւ այդ լայնատրութեամբ: Նա հրամայեց երկու զինուորների ուղեկցել օրիորդին և դայեակին մինչև տունը, իսկ ինքը գնաց միւս ուղեկիցների հետ:

Երբ Պաօլա Չայլբարիտան և Բողալիա Մոնտիլիան տուն վերադարձան, դայեակը հարցրեց, թէ ինչու իր տիրուհին չէր զանգուարել ամբոխից:

—Ինչու համար, —պատասխանեց Նահիլ աղջիկը: —Միթէ բաւական չէր այսօրւայ թափած արիւնը... Եւ մինչոյն ժամանակ չէր որ մենք չէինք կարող իսկական մեղաւորներին ցոյց տալ... աւելի լաւ է չղիկոյել ոչ ոքի, քան թէ պատժու դառնալ անմեղներին պատժելու...

—Անմեղներին... Այդ կատաղած ամբոխի մէջ մի հոտ անգամ չըկար այդպէս... Եթէ ես քո տեղ լինէի, կըլուց և եթ կըյայտնէի փոխալքային յարձակման մասին և արդարադատութիւն կըպահանջէի...

—Կըտեսնե՞նք, —պատասխանեց Պաօլան, իբր թէ հաճաճայնելով դայեակի հետ, բայց իսկապէս աշխատելով նրանից ազատելու:

Երբ նա մենակ մնաց, նրա ամբողջ էութեան մէջ յեղաշրջում առաջ եկաւ: Արտասուքները թրջում էին նրա աչքերը, հեծկտանքները կուրծքն էին պատում, նա բոլորովին ուժասպառ եղաւ:

—Ասում եմ, —յուսահատւած շշնում էր նա, — որքան արիւն և ատելութիւն է ամեն կողմ:

Բայց իսկայն նա, ամաչեց իր թուլութիւնից և խղճաց իրան:

Էլ ինչ մնաց Դիէզօ Բամբրեյին և Խուանա Փրադալային տաւ իր խոտուամները: Միթէ արիական վճիռն ընդունելու բոլակն, նա արդէն վախեցում էր և դիւ կուրց առաջ իրան յաղթած էր համարում:

Ո՛չ, ո՛չ...

Սաստիկ ինքնամոռացութեան հոտած, զգալով իր մէջ եռանդի նոր չոսանք և հերոսական զոհարարութեան պատրաստակամութիւն, նա, ձեռքերը դէպի երկիրը բարձրացնելով, բացականչեց:

—Ազատութիւն, լաւ եմ ծառայում քեզ: Հայրենիք, դժճ ես արեւօք դու... Այժմ ես ձեռք եմ յաւիտեան:

(Առաջին մասի վերջը):

Լ. Մարկոսեան

զըննելից: Եթէ արտատուել էք, ինչու չի տուած թէ որտեղից: Բարեկալիքի մասին, պարտաւանաւորութիւնը չէ՞ որ պահանջուած է, երբ մի լրագրից մի բան արտատուուած է, յիշել և Աղբիւրը:

2) Ձատ հետաքրքրական է իմանալ թէ ձեր լրագրի քրոնիկոնի լուրերը, որ լոյս են տեսնում տեղական ուսում լրագրներում տպւելուց մի օր անցած, ստանում էք դուք ձեր լրատուներէից, թէ ուղղակի թարգմանում էք առանց յիշելու աղբիւրները:

3) Տարիներ շարունակ տպագրում էիք Գալիլէ-բէյի թղթակցութիւնները Պարկից, չի կարելի արդեօք իմանալ թէ այդ թղթակցութիւնները յատուկ ձեզ համար էին գրուած, թէ չըջաբերական թղթակցութիւններ էին և ուղարկուած էին բոլոր խմբագրութիւններին:

Մենք հասկանում ենք, որ ձեզ դուրեկան չէ Տարագի աշուղութիւնը, ընդարձակելը, մանաւանդ, որ նա մի առաւելութիւն էլ ունի, հետագրի հետ կարողանում է տալ և պատկերները: Բայց ինչ էք կորցրել, ինչի հետից ընկել. մեր սփիւնքս դարձած ժողովրդին ոչնչով ուշապրաւ չէք դարձնել. հնար ունէք այդ մասին հոգացէք, այլ ոչ թէ իզուր տեղը ունկնամ արէք:

Ս. Էջմիածին. 4. Մ. Երբ յօդուածը գրած չէ որպիսի և թղթի մի երեսին, մենք չենք կարդում:

Ա. Երկու օր անգամ կարդաւ. Ե. Թ. Ուղարկեցինք, բայց ոչ վերադարձ վճարով, որովհետեւ այդ գէպում 30 Կ. աւելի պիտի վճարէիք:

ՆՈՐԱՅԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՆՆԵՐ

Խմբագրութեանս մէջ ստացել են հետեւեալ նորագոյն հրատարակութիւնները՝ Յովակիմ Սոլովեան, Մեռած ծովում, վէպ երեք մասից. 390 միջադէպ երես, Մոսկւա. տպ. Ք. Բարխուդարեանի, զինք 1 ր. Тридцатилетіе спеціальныхъ классовъ Лазарьевскаго института восточ. яз. 1872—1902 помятная книжка, (Երեսնամեակ Լազարեան մասնաշիջ դասարանների, յուշատետր 1872—1902 թ. հրատարակած Լազարեան ճեմարանի պատուար հոգաբարձու իշխան Ս. Ս. Արամիլի-Լազարեանի, 147 մեծադիր երես, ճեմարանի այն դործիչների պատկերներով, որոնք անցած երեսուն տարւայ ընթացքում մահացել են: Մոսկւա, տպ. В. Гатцукъ, զինք 1 բուր. 50 Կ., Մեղեարուծութիւն, կազմեց Բարգմ. Գ. Ղազարեան. նկարներով, 234 եր. տպ. Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի, զինք 50 Կ.: Ա.—Դո՛ Մակեդոնիա, 22 եր. Ս. Պ. Պոչկ. Հայկ. տպ. զինք 7 Կ.: Մ. Պեշկապչեան՝ Տաղեր, հեղինակի պատկերով, հրատ. Զ. Բ. Թիֆ. Վր. Հր. ընկ. տպ. 175 եր. զինք 40 Կ., Հայ որբերի Պարիզի տոնականիւները, 36 փոքր եր. Լոնդոն, տպ. Հայկ. որբանոցի: Межевы раздѣлы въ закѣвказ. краѣ, практич. руковод. для владѣльцевъ, կազմեց К. В. Долговъ, անդամ Թիֆ. դատար. պալատի: 57 եր. տպ. Վր. Հր. ընկ. Թիֆ.: Յովհ. Թադեոսեան՝ Գուգակ հանապետի երգերը, 24 եր. զինք 15 Կ. տպ. Տ. Ռոմիկեանցի, Թիֆ.: Անյոյն եօրը, պատմածք Մանգեր Ինգրամի, 13 փոքր եր. Բուդու, տպ. Բրոք, զինք 2 Կ., Մարիա Կորնելի Բարաբրա, Քրիստոսի ժամանակակից վէպ, երկու մասից, թարգմ. Աղ. Պարզեանցի, հրատ. Մկրտ. ա.—ք. Պարզեանի, 417 եր. Թիֆ. տպ. Վերելի և Գամանձարի ընկ., զինք 1 ր. 50 Կ.: Յար. Նալբանդ՝ Նեաւի բամբակի, վէպիկ, 147 եր. Թիֆ. տպ. Մ. Վարդանանցի, զինք 25 Կ.: Շիր՝ վանգաղի՝ Ժողովածու երկերի հատորը (Դրեհ, Գործակալարի յիշատակարանից, Խնա-

մատար, Էրամբին), 404 եր. տպ. Վերելի և Գամանձարի, Թիֆ. Ա. հատորի զինք առանձին 1 ր. 50 Կ.: Լեօ Թաքալաման գիշերը, 32 փոքր. եր. տպ. Մ. Վարդանանցի, Թիֆ. զինք 5 Կ., Հ. Դ. Ինգրիա՝ Եփեսոսի ժողովուրդ Սիւրբ Գողգոթի պանդխտութիւնը, անկ. Թարգմ. Ա. Բայանդուրեան, 26 փոքր. եր. տպ. Ե. Մ. Մահտեսի Յակոբեանցի, Զուշի զինք 10 Կ.

Ն Մ Ո Ւ Մ Ո Ւ Մ

Տուր ամուսնաւորութեան վրայ.—Պուրբէշէն հասած լուրեր կրտսն թէ Ռուսանոյ եւ մոսկւան նախարարը օրինակելով մը պիտի ներկայացնէ Խորհրդարանին, կարգ մը նոր տուրքեր ուղարկելով: Նախարարը ի մէջ այլոց կը պահանջէ աստիճանական տուրք մը հաստատել ամուսնական օժիտներու, ինչպէս նաև ուրիշ տուրք մը՝ ամուսնաւորութեան վրայ, ամուսնին հարստութեան գումարին համեմատութեամբ: Նախարարը ասկէ զատ կառավարել տուրքի ենթակի պանդոկները, ճաշարանները և սրճարանները և ինչպէս նաև հեծանիւները՝ իւրաքանչիւրը իւր 100 դշ. Տուրքը և նոյն իսկ ցանկապատները տուրքի պիտի ենթարկուին:

«Սուրհանդակ»

Խմբագիր-Հրատարակիչ՝

Տիգրան Նազարեան

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԴՈՐ ՀԻՄՆԵԳԱՆՈՑ

Բ. Ն Ս Ի Ս Ս Ս Ր Դ Ե Ն Ի

(Կ ու կ ի ա, Վ ու ո ն ոյ լ ի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

Առաւօտները՝

Բ. Ա. Նաւասարդեան—11—12 Ժ. վերաբուծութեան, վիճակական (սիֆիլիս) և միզապեղ. հիւանդ.

Զիկովանի—9—10 Ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.

Մ. Գ. Անեխանց—10—11 Ժ. մորթու վիճակական և վերաբուծութեան:

Զ. Դ. Բաքանասեանց—11—12 Ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.

Կ. Դ. Գալիլեան—12—1 Ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.

Գ. Ա. Թարխանեանց—1—1½ Ժ. ներքին և երեխայոց հ. երկուշ. չորեք. ուրբաթ:

Ա. Պ. Գարապետեանց—1—1½ Ժ. ներքին և երեխայոց հ. երեք. հինգշ. շաբաթ:

Երեկոները՝

Ե. Ն. Ռոստոմբեկով—5—6 Ժ. վերաբուծ. և մորթու հ. (եղիւրարուծ.):

Ն. Ս. Լիւրեկի—6—7 Ժ. նեարդային (եղիւրարուծ) ներքին և վիճակական հ.

Կիւն-թիւլի Ելեքիմիւն—7—7½ Ժ. մանկաբարձութեան և կանանց հ.

Գ. Ա. Թարխանեանց—7½—8 Ժ.

Բ. Ա. Նաւասարդեան—7½—8 Ժ. վճար 50 Կ. չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:

Օ. Տ. Առաւորտակի—տանը. ծովահատ բժշկական մարմնամարզ. զիմել 11—1 Ժ.:

Հիւանդանոցի վերահսկուչ՝

Բժշկագիտ. հաւասարդեան

Լ ո յ ո տ ե ո ս ա

Ե. ՇԱՀԱՋԻԶԻ

ՆՈՐ-ՆԵՆԻՋԵՆԵՆ ԵՒ ՆՈ-ՆԵՆԻՋԵՆԵՆԻՔ

Գինը 50 Կ.

(առանց ճանապարհածախսի)

Ծախուած է Թիֆլիսի գրավաճառանոցներում և հեղինակի մօտ նոր- նախընթացում. հասցէն Պախչեպան Ս/Դ. Երանդ Սախ-Անշէ. 5—5

Ե. Թ Ո Փ Չ Ե Ա Ն Ի

Խմբագրութեամբ պատրաստուած էն տպագրութեան համար

“ԼՈՅՍ,”

ՍԵՂԱՆԻ (1 ր.) ՊԱՏԻ (50 կող.) և ԳԻՊԱՆԻ (20 կող.) ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴՈՐԱՅՈՅՆԵՐ 1904 թ.

Վիճակագրակ., դրականակ., դիտական և գեղարուեստ. հարուստ յարկուածներով: Աշխատակիցներն են՝ Ահարոնեան Ա., Առաքելեան Հ., Բժ Սրժնովի Վ. Ա.—Դօ, Բաշինջաղեան Գ., Բժ. Բուրդուղեան Ա., Թումանեան Յով. Իսահակեան Ա. Լէօ, Ծատուրեան Ա., առամնարոյժ Կաճիսեան Ն., Ղազարեան Գ., Մալխասեան Ա., Մանուկեան Լ., տոմարարոյժ Մակարեան Պ. Մեծատուրեան Գ., Յովհաննիսեան Տիգ. Նիկողոսեան Ն. Զահ., Զիլվանդաղէ, Զորանեան Ա, Պաօլեան Պ., Զամբաղեան Զ., Սերովբեան Ա., Տէր Մինասեան Իրշ. Զահ., Տէր-Միրաքեան Յովհ., Բժ. Օհանեան Քր., Փալաղեան Վրթ., դոկ. Փաշայեան Կ., Բժ. Քալանթարեան Լ., Փրանդեան Ե. և ուրիշները:

«ԼՈՅՍ»-ն իր շքեղ արտաքինով (բաղմամբիւ պատկերներ) և բազմակողմանի բովանդակութեամբ լինելու է ամեն մի ընթերցողի խորհրդատու ընկերը, ամեն մի ընտանիքի սեղանի վարդը:

Այժմեանից գումարով գնողներին ձեռնառու զիջումն կրկինի: Սեղանի օրացուցով կրտսգարկին նաև յայտարարութիւններ բոլոր լեզուներով. վճարը՝ երես—(6×4=24 բառ. վերջով)—25 ր., ½ եր.—15 ր., ¼ եր.—8 ր., 1/8—5 ր.:

Դիմել՝ Тифлисъ. Троицкая 11. Е. Товчану. Արտասահմանից՝ Тифлисъ, Troizkaia 11. Е. Товтсчian. Յայտարարութիւնները ընդունում են նաև պ. Ս. Մարկեանցի մօտ՝ Тифлисъ. Головинский пр' 3, табачн. магаз. «Гаванна», 3—1.

110• Colbene 110•

Berliner Concurrenz-Geschäft
Herren-Garderoben-
Schlatrosk-und Joppen-Fabrik
W. BERLIN W.,
110, Leipziger Sirasse 110, zur, goldenen 110.
J. COHN.

Um Irrthümer zu vermeiden, bitte auf Hausnummer 110 genau zu achten.
10—1

Ջարուեակուում է 1903 թ. բաժանորդագրութիւնը

XXI Տ. Ա Ղ Բ Ի Ի Ր XXI Տ.

Պատկերագրող մանկական—մանկավարժական ամսագրի

Հրատարակում է նոյն ուղղութեամբ եւ աւիասակիցների մասնակցութեամբ

Լոյս են տեսնում տարեկան 12 №

Ամսուայ սկզբի և վերջի ամիսների №№-ը միացրած են լոյս տեսնում:

Ծ Ր Գ Ի Ր

Մ Ա Ն Կ Ա Կ Ա Ն Բ Ա Ժ Ի Ն

I. Մանրավէպ, Զրոյց, Հէքիաթ, Պատմածք:

II. Բանաստեղծութիւն:

III. Գիտութիւն:

IV. Արեստ:

V. Ժանապարհորդութիւն եւ արկածք:

VI. Կենսագրութիւն:

VII Այլ եւ այլ:

VIII. Զարեալիք. Մանկական ֆրէզքելեան, շախմատի եւ այլ խաղեր: Բերու, Թարգմանական խնդիրներ, Հանելուկ: Շուտասելուկ, Անեկդոտ:

IX. Երգեր նուաներով:

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

X. Մանկավարժութիւն:

XI. Կրթութիւն եւ դաստիարակութիւն:

XII. Մատենախօսութիւն:

XIII. Բնագիտութիւն:

XIV. Առաջարկութիւն եւ խորհուրդ:

XV. Փելիէտոն:

XVI. Դատն լուրեր:

VII. Պատասխաններ:

VIII. Զայտարարութիւն:

Աղբիւրի տարեկան զինք 3 ր. արտիմաս. 5 ր. ար 25 ր. Հասցէն՝ Редакция журнала «ЛЮБЬ» (Tiflis) (Caucase) Réd. de la reve

BAGR»U

